

de **H**rabieuse. Daer nae crijget eenen **S**teel/ twee voeten oft meer hoog/ viertantich/ hol/ groen/ met purpurachtiche blaeden: somwijlen oock is die geheele syde die van de Sonne beschenen is/ purpurbewich/ aen wiens onderste deel grootter bladeren rohtom wassen/ in heel sneden oft snippelingen verdeelt/ recht teghen maclanderen over staende: voorts wassen aen den selven **S**teel ander bladeren als wiecken oft bloegels/ bijnae als de bladeren van Daren oft Hanekammekens/ niet veel snippelingen gecloben/ die welcke daer nae in andete noch meer doosneden deelen verdeelt zyn. **W**it t'midden van den **S**teel vollet **I**sop toe/ comen wt de leden van de rakkens andere biercantige rakkens gesproten/ met clepnder bladeren besett ende oock in andere rakkens verdeelt: op de welcke bloemkens wassen als blaefkens oft hupsokens/ hol/ die van t'gemeijn **G**root **S**pe en cruydt niet onghelyck/ wt den geelen wat groenachtich/ van ses bladeren gewaert/ van de welcke de twee onderste seet clepyn: en van onder wat omgeboogt zyn: maer die aende syden zyn/ heffen heur selven wat hooger op/ en zijn bovenwaerts wat purpurachtich: marc de twee opperste zyn grooter dan de ander/ ende bijnae omgeroomt/ ende wat purpurachtich **W**t den midden/ met sommige corse geele djaepkens wt t'midden spijpende. **W**e wortel is bijnae eenen duym dich/ in veel dicke faschingen verdeelt/ wt van derde. **H**et wort van sommige Rets sluesas genoemt.

woort van sommige wortelen gemaect. 2. Ander Groet Specenctuydt van Candien. Dit woort oock van den seluen Carolus Clusius beschreven. In Latijn noemt hij 't Scrofularia Cretica secunda. Het vingt sommighe steelen wt de wortel / twee voerten oft drie hoge biercantich / wt den swarten purpurachtich / waer aen beide bladeren ongheschicktelijck wassen / aen eē lancachtich streeken hangende / die van de steelen niet heel ongelijk maet haft oft gelatt / niet vrandende / bovenwaerts doncker groen blijckende / van onder niet / wt de steelen spryupten coete roekels / biercantich / in andere dier gelijcke (maer veel cleynder) verdept / op welcke cleynre kelckskens wassen / in vijsnijppingen ghesneden / en daer in comen de bloemkens / wt den swarten purpurachtich / met bier lapkens oft deelen / het bovenste laphen is oock in tweeën gedepelt en bovenwaert omgecrompt / het onderste laphen hangt af als gen lipken / de ander twee comen aen de syden wt : Daer nae strygt het hupskens oft bollekens met twee boven bijnae verdept / aen het witterste een weynich scherp oft spitsich / in de welche Saet streekt / dat van t'ghemeyn Groot Specenctuydt gelijck / met hetwelcke dit heele ghewas seer over een comt / wel verstaende die geene knobbelachtige wortel en heeft / maer het schijnt wat onleffelijcker van reuck te wesen.

3. Camerarius beschrijft een ander Groot Sprencrupt welk het gemyne gelget maer en heeft geen knobbelis aen de wortelen. Hij noemt dat *Scrophularia peregrina*.

4. Aldergrootste Betsch-Speenkruid, van Fabius Columna alsoo geheeten in Latijn *Scrophularia montana maxima*, in Italiën dij voerten hooch wordende, is een medesooerte van Woobe Metelen oft *Galeopsis*, sulx als *Clusius Lamium Pannonicum maximum*, oft Aldergrootste Oostentichcksche *Galeopsis* noemt: ende Bauhinus den naem van *Scrophularia luteo flore* geest mits dat de bloemen in sommige soorten bleeck geel zijn doch meest peertsachtich.

Cleyn Water-Betonie oft S. Antonis cruydt. Den seet geleerden
D. Thomas Penne tot Londen/esi Jan Mouton te Doornick
hadde in heur hoven eē ander soorte/die biermael minderwas.
Namen. **S. Anteunis** cruyt oft Beeckischwom is Clymenos
van Turners ende is Terpentaria van Verdilst om de gelijc-
ke cracht bā Termentijn. **Tragus** heetet Ocystrum alterum.
Cracht en Werkinge. **H**onnighe houden dat t'saerdt van

Cracht en Werckinge. Sommighe houden dat t'saerd van
Beekschijpm gestooten ende met honich gemengt / gelijck een
plaester opt voorhoofd geleyt / het loopen van de oogē beneemt.
Tsap van den crupde met Solpher en Halpeter gemengt / en
in d' oore gedraen / neemt wech de pijnē van de ooren.

Hupckloop/ēſi den rooden vloet van de vrouwen: Oock stelpet
2 bloeden witter neuse. De bladers gelept op versche wonden/
heelen die.

De Alchimisten gebruyccken dese crupden seer te wetē/ alsoo
wel het Beeschuum als Groot Speencrundt.

Het water van dit geheele gewas gedistilleert int middē van
den ſtep/ geneeft de wratte en d'andere diergelijke wrwassen/
niet alleen met doeckskens op gelept/ maer oock gedroncken
alnde ſouergengen ſabonics vier oncen tſeffens.

HET XXXII. CAPITTEL.
Van Conpza/ende heur geslachten.

Geslachten.

Theophylactus vermaent van twee soorten van Compza/ te wetē Manneken en Wijfken. Diocles dert daar een soorte bij/ als een middel-
geslachte tusschē die twee. Maer alle de Cruydt-
beschrijvers die nae heur gecomen zijn/ bysonder die naest
bij onse tijden comen/ zijn seer beladen om die te kennen
en te onderscheyden: want de eene houden dit cruydt/ ende
de andere dat andere voor de oprechte Compza.

Groote Conya / met smaller bladeren

Middel- geslacht van Congre
oft Stinckende Congre.



Groote Conyza / met breeder bladeren



ander Middel-gestacht San Congza,
ost Zonich-rieckende Congza.



Exhibit